

Εντομοφάγα ή ΣΑΡΚΟΦΑΓΑ ΦΥΤΑ

● Του Δρος Ιωάννη Μελιφρονίδη
Γεωπόνου - Εντομολόγου

Ανάμεσα στο φυτικό βασίλειο υπάρχουν μερικά παράξενα φυτά με καταπληκτικές, πρωτότυπες και ιδιόρρυθμες ιδιότητες. Μεταξύ των φυτών αυτών ίσως την πρώτη θέση καταλαμβάνουν τα εντομοφάγα φυτά «τα φυτά που τρώνε κρέας»!

Τα φυτά αυτά έχουν την καταπληκτική ικανότητα, με τη βοήθεια ορισμένων φυτικών οργάνων που έχουν, να συλλαμβάνουν έντομα, τα οποία στη συνέχεια με κατάλληλες διεργασίες τα μετατρέπουν σε αφομοιώσιμες ουσίες, πλούσιες σε άζωτο.

Έχει παρατηρηθεί ότι τα φυτά αυτά, κάπου 400 είδη, βρίσκονται και αναπτύσσονται σε υγρά, βαλτώδη μέρη ή ακόμη και μέσα στο νερό, όπου η περιεκτικότητα του εδάφους και του νερού σε άζωτο είναι χαμηλή.

Αρκετά γράφτηκαν μέχρι σήμερα για τα φυτά αυτά, τα οποία, λόγω της παράξενης αυτής τους ιδιότητας, τράβηξαν την προσοχή και την περιέργεια των ανθρώπων. Πολλές από τις ιστορίες αυτές είναι μάλλον φανταστικές, λόγω της άγνοιας των

ιδιοτήτων και προτιμήσεων των φυτών αυτών.

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε σε μερικά από τα παράξενα αυτά φυτά:-

(1) Οικογένεια Νηπενθοειδών (Nepenthaceae)

Στην οικογένεια αυτή ανήκει το γένος **Νηπενθές** (Nepenthes), ονομασία που προέρχεται από το στερητικό ΝΗ (όχι) και ΠΕΝΘΟΣ, δηλαδή απαλλαγμένο από πένθος. Το φυτό αυτό αναφέρει και ο Όμηρος στην Οδύσσεια, τονίζοντας το γεγονός ότι, όταν προστεθεί στο κρασί, προκαλεί σ' αυτόν που το πίνει τη λήθη οποιουδήποτε κακού:

«Αυτί κ' ἄρ' εἰς οἶνον βάλε φάρμακον, ἔνθεν ἔπινον, νηπενθές τ' ἄχολόν τε, κακὸν ἐπὶ ληθον ἀπά-
των» (Οδύσσεια Δ, 221)

Το φυτό αυτό συναντάται στην Αυστραλία, Ινδίες, Σρι-Λάνκα, Σεϋχέλλες, Ινδονησία, Νέα Γουινέα και σε άλλα μέρη της Ασίας. Το κύριο χαρακτηριστικό των φυτών αυτών είναι ότι η μεσαία νεύρωση των φύλλων επιμηκύνεται πέρα από την

κορυφή του ελάσματος και σχηματίζει ένα είδος σταμνιού, η κορυφή του οποίου καλύπτεται από ένα φυλλώδες κάλυμμα. Το κάλυμμα αυτό ανοίγει και κλείνει αυτόματα και ενεργεί επίσης και σαν ομπρέλα για την παρεμπόδιση της εισόδου της βροχής μέσα στο σταμνί.

Τα εσωτερικά τοιχώματα του σταμνιού εκκρίνουν υγρά, τα οποία ελκύουν τα έντομα. Όταν αυτά μπουν μέσα στο σταμνί μετατρέπονται με τη βοήθεια των ενζύμων που εκκρίνονται από τα τοιχώματα του σταμνιού σε απλές αζωτούχες ουσίες, που χρησιμοποιούνται στη συνέχεια για τη διατροφή του φυτού.

(2) Οικογένεια Λεντιβουλαριοειδών (Lentibulariaceae)

Στην οικογένεια αυτή, περιλαμβάνονται φυτά ποώδη, υδρόφιλα ή υδροβία των τροπικών χωρών.

(α) Ουτρικουλάρια (Utricularia). Φυτά πολυετή με λεπτούς βλαστούς και φύλλα κατατεμαχισμένα (πτεροβόλα), τα οποία φέρουν αρκετά κυστιδία, δηλαδή ασκοειδή όργανα. Με τα όργανα αυτά συλλαμβάνουν τα έντομα, τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιούν για τη θρέψη τους. Το όνομα Utricularia προέρχεται από το λατινικό Utriculus που σημαίνει μικρό δοχείο, λόγω της ύπαρξης ασκιδίων πάνω στα φύλλα.

(β) Πιγκουϊκούλα (Pinguicula). Η ονομασία του φυτού αυτού προέρχεται από το λατινικό Pinguis, που σημαίνει λίπος, λόγω του ότι τα φύλλα έχουν λιπαρή υφή.

Τα φύλλα που σχηματίζουν γύρω από τη βάση του φυτού ρόδακα, εκκρίνουν λιπαρές κολλητικές ουσίες, οι οποίες ελκύουν τα έντομα, τα οποία σιγά-σιγά, με διάφορες ουσίες απορροφούνται απ' αυτά και έτσι το φυτό εξασφαλίζει αζωτούχες ουσίες, που διαφορετικά θα ήταν δύσκολο να εξασφαλιστούν.

(3) Οικογένεια Δροσερώδη (Droseraceae)

Φυτά εντομοφάγα, ποώδη, ετήσια ή πολυετή. Στην οικογένεια αυτή ανήκει η Διωναία η μυοπαγής (Dionaea muscipula). Είναι ένα μικρό πολυετές φυτό της Β. Αμερικής. Το κύριο χαρακτηριστικό του φυτού αυτού είναι ότι τα φύλλα καταλήγουν σε δύο λοβούς με ευαίσθητες τρίχες γύρω από την άκρη των λοβών. Μόλις το έντομο αγγίσει τους λο-

**Φυτό της ομάδας
Nepenthes**

**Φυτό της ομάδας
Lentibulariaceae**

βούς, αυτοί κλείουν σαν φύλλα βιβλίου, με αποτέλεσμα το έντομο να εγκλωβίζεται και στη συνέχεια να απορροφάται από τα τοιχώματα των λοβών.

(4) Οικογένεια Σαρακηνώδη (Sarraceniacae)

(α) Δαρλζιγτόνια (Darlingtonia). Υπάρχει στην Καλιφόρνια, γι' αυτό και το μοναδικό αυτό είδος ονομάζεται Darlingtonia Californica. Είναι φυτό πολυετές με φύλλα παράριζα, τα οποία συστρέφονται και σχηματίζουν στενούς αμφορείς μέσα στους οποίους τα έντομα αποσυντίθενται και στο τέλος απορροφούνται.

(β) Σαρρακηνία (Sarracenia). Τα φυτά αυτά έχουν φύλλα ιδιόρρυθμα που σχηματίζουν ασκίδιο στενό προς τη βάση και με στόμιο πλατύ και φέρει κάλυμμα. Μέσα στο ασκίδιο, του οποίου το σχήμα μπορούμε να πούμε ότι μοιάζει με σάλπιγγα, εκκρίνεται μελιτώδες υγρό που ελκύει τα έντομα. Όταν ένα έντομο εισέλθει στο ασκίδιο, τότε εμποδίζεται να διαφύγει από τις τρίχες που υπάρχουν στα τοιχώματα του ασκιδίου. Τελικά τα έντομα πέφτουν στον πυθμένα του ασκιδίου, όπου διαλύονται με διάφορα έντομα και στη συνέχεια απορροφούνται.

Από τα πιο πάνω είναι φανερό ότι στην κατηγορία των εντομοφάγων αυτών φυτών ισχύει ο νόμος: «Ο θάνατός σου ζωή μου». Τα φυτά αυτά κατά θαυμάσιο τρόπο, ελκύουν, παγιδεύουν και σκοτώνουν έντομα, και έτσι «εκδικούνται», από μέρους και όλων των άλλων φυτών, τον αιώνιο και τρομερό τους εχθρό, τα φυτοφάγα έντομα. ■